

МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ
НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ЗА ПРИХОДИТЕ

1000 София, бул. "Княз Дондуков" № 52 Телефон: (02) 98591 Факс: (02) 9870827

Изх. № 91-00/293...

30.09.2008г.

ДО
КОМИСИЯТА ПО
БЮДЖЕТ И ФИНАНСИ
И
КОМИСИЯТА ПО
ИКОНОМИЧЕСКА ПОЛИТИКА
ПРИ 40-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДОКЛАД

за действията на Националната агенция за приходите свързани с борбата със сивата икономика

от

Мария Мургина, изпълнителен директор на НАП

Уважаеми народни представители,

Националната агенция за приходите (НАП) е една от институциите, които пряко понасят последиците от съществуването на т. нар. сива икономика. Наличието на задължени лица, които по едни или други причини и по различни начини не декларират и не заплащат всичко дължимо от тях към бюджета, влияе пряко върху основните функции на приходната администрация. В тази връзка НАП оценява и съзнава своята роля в борбата срещу явлението сива икономика.

Борбата със сивата икономика представлява комплекс от мерки, в които участие следва да вземат както призиваните за това държавни институции, така и обществото. Прилаганите в практиката на приходните администрации на развитите страни мерки са и мерките, които се прилагат от НАП още от самото ѝ създаване:

- Фокусиране върху доброволното спазване чрез еднакво третиране, леснодостъпни услуги и информация;
- Засилен контрол въз основа на анализ на риска;
- Добро взаимодействие и обмен на информация;
- Ниско ниво на корупция.

Естествено, за ограничаване на сивата икономика съществено влияние оказва премахването на пречките за правене на бизнес, т.е. мерки като намаляване на различните регистрационни, разрешителни и лицензионни режими, либерализация на пазара на труда и т.н., които не са от компетенциите на НАП.

I. Действия на НАП в рамките на основните ѝ функции и постигнати резултати

1. Обслужване

Усилията на приходната администрация са насочени към подобряване на обслужването, подкрепа и улеснение на клиентите при изпълнението на задълженията им, предоставяне на нови услуги, по-ниски разходи по спазването на законодателството чрез повече информация, опростяване на процедурите и плащането:

- опростяване на процедурите по предоставяните услуги и по плащане на задължения;

От старта на агенцията се полагат планирани и целенасочени усилия в посока опростяване на декларации и формуляри, улесняване на клиентите при изпълнение на задълженията им и намаляване на изискванията за многократно подаване на една и съща информация. За постигане на тази цел са сключени споразумения за обмен на информация с редица ведомства като Агенция по вписванията, Търговските банки, Общините, Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда", НОИ, НЗОК, Сметна палата, Агенция „Митници” и др. Само в резултат от подписаното споразумение с търговските банки и отпадналата данъчна регистрация се спестява на клиентите на НАП средно годишно над 600 000 посещения в офисите ни.

Полагаме усилия за улесняване на плащането с въвеждане на многоредово платежно нареждане както и намаляване на кодовете за вид плащане. Това е област, в която има още голям потенциал за намаляване на разходите на платците, особено в частта на задължителното осигуряване.

- бърз и лесен достъп до предоставяните услуги и информация;

От 2006 г. до днес НАП внедри в почти всички салони за обслужване системи за управление на опашките, което повишава качеството на услугите и спестява време и нерви на клиентите. Системата дава възможност за анализ на организацията на работа и ефективно използване на ресурсите.

През 2007 г. във всички ТД бяха инсталирани устройства за бърз и лесен достъп до информация и услуги (т. нар. КИОСК терминали), чрез които лицата сами могат да правят проверка на здравно осигурителен статус, адреси на териториалните дирекции на НАП, обслужващи банки, банкови сметки на ТД, кодове за вид плащане, образователни филми и други.

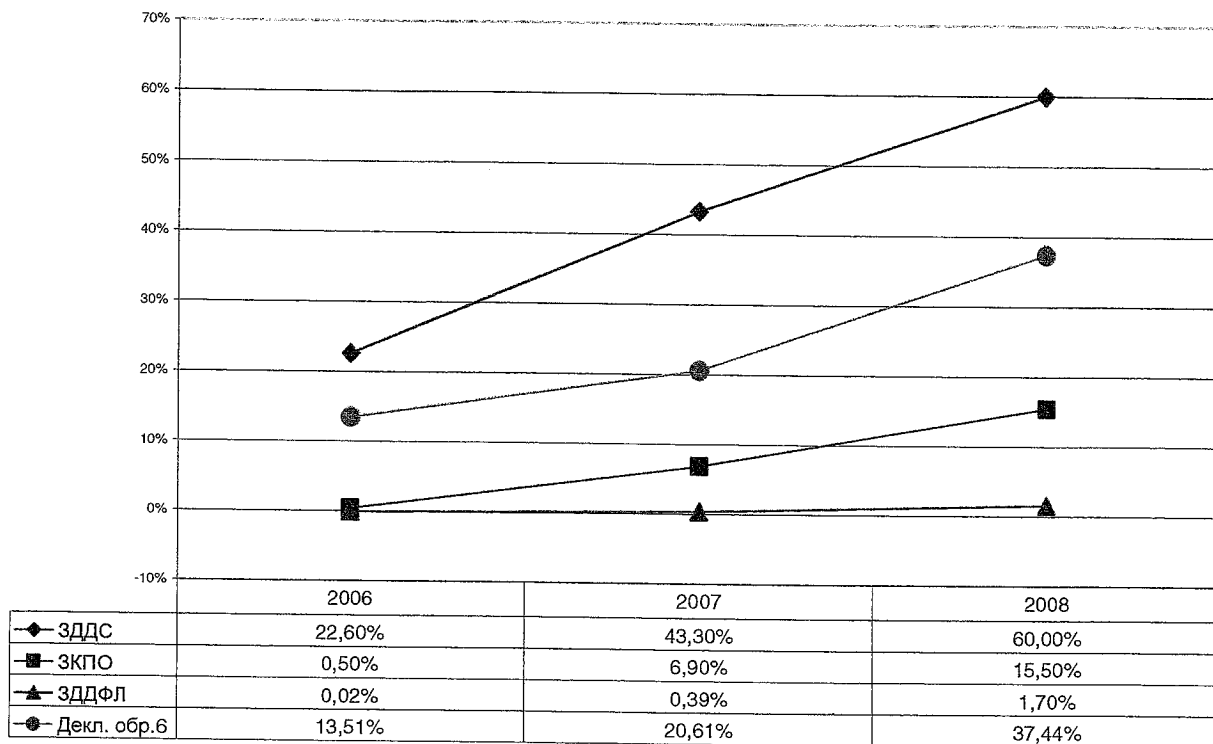
- разширяване на електронните услуги, включително без електронен подпис;

За удобство на клиентите и намаляване на техните разходи НАП разработва електронни услуги, ползвани в удобно за клиента време, 24 часа в денонощието, седем дни в седмицата. Това води и до намаляване на бюджетните разходи на агенцията.

НАП продължава да полага усилия в тази посока с цел разширяване и подобряване на електронните услуги.

Резултати: Само високият дял на ползващите интернет за подаване на справка-декларация по ЗДДС спестява близо 100 хиляди посещения в офисите ни месечно. На следващата графика е показано нарастването на дела на клиентите, ползващи електронните услуги на агенцията:

Графика 1

- *информирание на клиентите за техните права и задължения, предварително уведомяване за изтичащи срокове; образователни услуги и информация;*

Навременната, разбираема и лесно достъпна информация е от изключителна важност за доброволното спазване и повишаване на данъчната и осигурителната култура. Използват се всички възможни информационни канали - табла, брошури, публикации в печата, клипове в електронните медии, устни консултации на гишетата за услуги в дирекциите, Интернет. Ежегодно НАП провежда медийни кампании, свързани с промените в законодателството, приемането на декларации, новите услуги и кампании за насърчаване използването на алтернативните канали за комуникация.

От м. март 2008 г. в НАП функционира Информационен център (Call-centre) за предоставяне на информация и консултации на клиентите, както и предоставяне по Интернет на отговори по конкретни запитвания, декларации, формуляри и др. От стартирането на дейността на центъра до последните дни на септември са приети и обслужени 35 хиляди обаждания и са изготвени писмени отговори на 2 300 запитвания на клиенти. Това са спестени посещения в офисите на агенцията и гаранция за предоставяне на унифицирана информация към клиентите.

Внедрена е система с безплатен абонамент за предварително уведомяване чрез e-mail за предстоящи промени, изтичащи срокове, издадени указания, становища и др.

2. Данъчно-осигурителен контрол

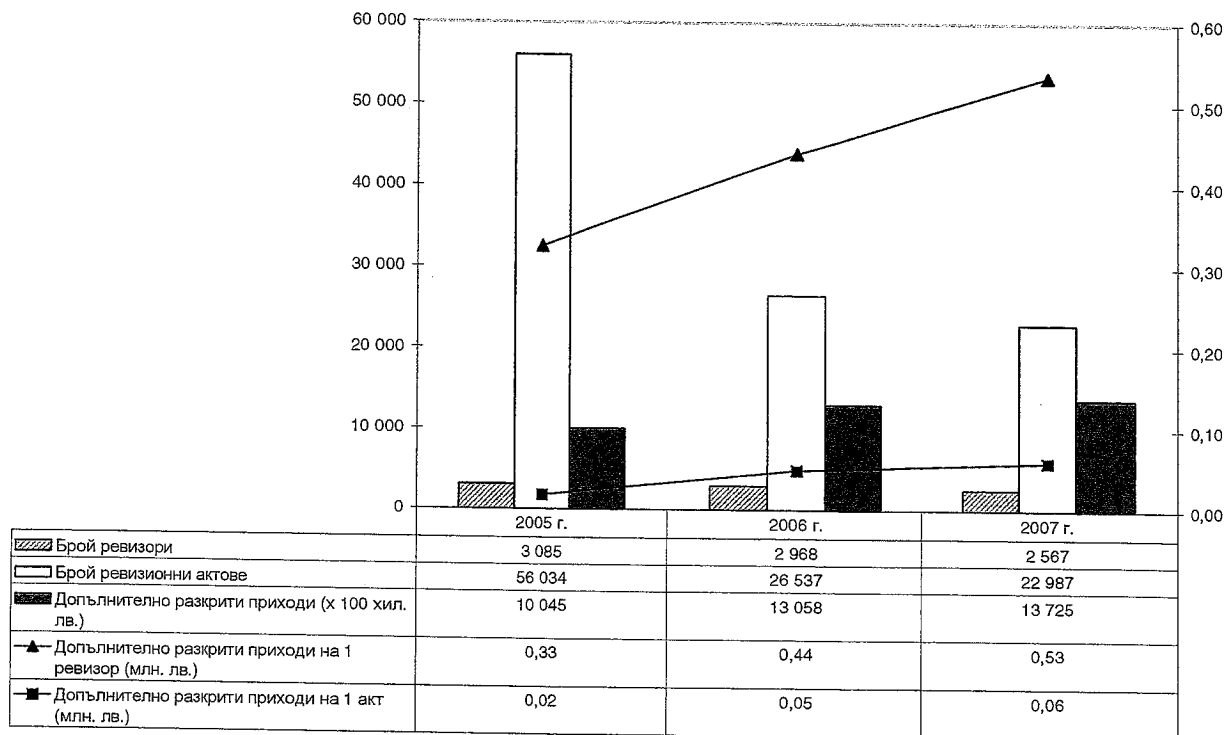
След като не спираме да полагаме усилия в посока улеснение на бизнеса за доброволно спазване на задълженията му, остава чрез високо ефективни ревизионни дейности да покажем на всички, че е много по-скъпо да се стои в сивия сектор. Допълнително в тази посока е и намалената данъчно-осигурителна тежест. Целта на ревизионната дейност е високо качество и прецизно насочване на наличните ресурси към областите с най-голям риск за бюджета и висок икономически и обществен интерес. Цитираните резултати са доказателство за усилията на НАП в постигането на тази цел.

- извършване на ревизии и проверки;

В НАП е установено стриктно разделение на дейностите по подбора, възлагането, извършването на ревизиите и издаването на ревизионни актове, с които се установяват публичните задължения.

Тенденцията в дейността по извършване на ревизии може да бъде илюстрирана със следната графика:

Графика 2

Увеличеният размер на допълнително установените задължения както в абсолютна стойност, така и средно на един ревизор или на един ревизионен акт е безспорно повишаване на ефективността на ревизионната дейност, което е значим фактор и за повишаване на доброволното спазване.

През периода 01.01.2005 г. – 30.06.2008 г. са извършени общо 401 111 оперативни проверки, при които са съставени 65 768 акта за установяване на нарушения. При проверките също се наблюдава подобрена ефективност при извършването на контрола на търговските обекти, тъй като при съществено намален състав на служителите, извършващи оперативни проверки и по-малък брой на проверките се установяват относително повече административни нарушения.

За 2008 г. при планирането на ревизиите са определени следните приоритети:

- минимум 10 % от планираните ревизии да са на физически лица (1 880 бр. ревизии – общо за страната);
- минимум 20 % (3 760 бр. ревизии – общо за страната) от планираните ревизии по ТД на НАП да се извършат на задължени лица от рисковите браншове.

Останалото ефективно ревизионно време е за селектираните случаи извън посочените две групи лица, както и за ревизии, възложени от външни институции (прокуратура, ДАНС, МВР, Сметна палата и други).

От началото на 2007 г. стартира извършването на специализирани проверки на вносители от ЕС за установяване наличностите на бързооборотни и други стоки. При първоначалното стартиране на тази мярка от 114 проверени лица с 260 обекта при 43 от тях (38%) бяха установени несъответствия и възложени ревизии. Целта на мярката е дисциплиниране при спазването на новия за България като член на ЕС режим на

самоначисляване на ДДС при ВОП, което води и до намаляване на сивия сектор в този бранш.

Инвентаризацията на стоките наличности дава много добри резултати и става традиционна за НАП мярка както за горепосочените вносители, така и за всички останали търговци и производители в страната.

По традиция органите на НАП два пъти в годината осъществяват засилен контрол в курортните комплекси (отрасъл с висок риск) с цел ефективно противодействие на опитите за укриване на реализираните приходи и ДДС. В организацията и планирането на зимната кампания за 2007 г. и лятната за 2008 г. НАП ползва консултациите на "Краун Ейджънтс". Изготвят се оперативни планове за извършване на значително по-малко проверки, но с много по-добър ефект. Подходът се състои в открито наблюдение (с легитимиране) и постоянно присъствие на органи по приходите в предварително селектирани обекти за търговия, хранене, развлечения и хотели. В рамките на тази дейност се събира информация за ежедневните обороти по време на наблюдението като се извършва съпоставка с реализираните обороти за същия период на 2006 и 2007 година. След документирани на различните от обичайно посочваните обороти се възлагат ревизии на съответните фирми, както и проверки и ревизии на имущественото състояние на собствениците им.

С оглед повишаване на ефективността на контролните действия по отношение на спазването на данъчното и осигурителното законодателство нараства броят на съвместни проверки с участието на органите на НАП и на други институции (ИА „Главна инспекция по труда“, Комисията за защита на потребителите, Районни управления на горите, Областни дирекции „Полиция“) като през 2007 г. са извършени 1 516 съвместни проверки, а през I полугодие на 2008 г. – 1 190 проверки.

От началото на 2007 г. е засилен контролът върху некоректните осигурители, които не са спазили сроковете и реда за подаване на данни и декларации за задължителните осигурителни вноски. Приоритетно се проверяват фирмите с най-голям брой заети лица. През 2007 г. са извършени 13 776 проверки и са съставени 8 392 акта, а за първото полугодие на 2008 г. са извършени 10 995 проверки и са съставени 8 378 акта.

- автоматизиран процес по селекция и автоматизирано разпределение на ревизионните преписки;

С цел оптимизиране на селекцията на задължени лица се разработват и въвеждат редица подходи за извършване на автоматизиран анализ на риска на различни групи лица:

- извършващи вътреобщностни доставки и износители;
- физически лица, придобили имущество на значителна стойност през последните три години и липса на информация за декларираните пред НАП доходи;
- рискови браншове.

Автоматизираната селекция, както и софтуерът за автоматизирано разпределение на ревизиите, внедрен в цялата страна, са много ефективна мярка както за борба с корупцията, така и за намаляване на сивата икономика.

- система за предрегистрационен контрол;

От началото на 2007 г. е въведена системата за предрегистрационен контрол на лицата преди тяхната регистрация по ЗДДС с цел навременно откриване на рисковите лица с оглед по-нататъшно наблюдение и предприемане на своевременни действия.

- ръководства и методики за контрол на рискови браншове;

От 2006 г. стартира събиране на браншова информация с цел идентифициране на най-често срещаните рискове по браншове, както и създаване на методики за ревизии в тези браншове. Първоначално са включени два бранша (строителство и туризъм), като към момента се разработват пет нови бранша.

Резултати:

- През 2007 г. са създадени методики за браншовете Строителство и Туризъм, в които са формулирани характерните рискове и действията за тяхното установяване и законовото им третиране.
- За включените през 2008 г. пет нови бранша (Производство и търговия с горива, Автомобилни превозвачи, Производство и търговия със зърно, Дърводобив и търговия с дървен материал, Производство и търговия с мебели) са обобщени всички документи по приложимото законодателство и са изготвени методики за извършване на ревизии. Браншовете са включени в плановете на ТД за ревизии, като ще се събира информация за най-често установяваните нарушения на законодателството с цел включване в методиките на идентифицираните основни рискове за съответните браншове и тяхното третиране.
- Разработен е и Наръчник за извършване на ревизии и проверки на физически лица, който подпомага органите по приходите да извършват съпоставка между притежаваното от лицата имущество и декларираните и/или получени от тях доходи. Създаването на наръчника допринесе както за утвърждаването на еднаква практика при извършване на проверки и ревизии на физически лица, така и за повишаването на ефективността на контролната дейност в тази област.

- електронни ревизии;

В края на 2006 г. стартира проект за извършване на електронни ревизии с партньор - Главна данъчна дирекция на Франция. При е-ревизията се извършва обработка на електронни счетоводни данни чрез използване на специализиран софтуер с цел установяване на пропуски, несъответствия и др. индикации за проблеми в счетоводната информация като впоследствие ревизиращите органи се насочат към събиране на доказателства за тях.

Очаквани резултати:

- повишаване качеството на контролната дейност чрез гарантиране на почти 100% контрол върху счетоводните данни на задължените лица;
- повишаване ефективността на извършваните ревизии чрез отпадане необходимостта от преглед на първичните счетоводни документи;
- облекчаване на ревизираните лица във връзка с отпадане на необходимостта от представяне на допълнителни справки при определянето на данъчните им задължения;
- съществено съкращаване на срока за извършване на ревизията.

Обучени са група от 20 ревизори и са стартирали първите две пилотни е-ревизии.

- нова процедура за насрещни проверки

При извършения анализ на контролната дейност в НАП се оказа, че т. нар. „насрещни проверки” (проверки на доставчици на ревизираните лица, извършвани в хода на ревизиите) са свързани както с големи разходи на ресурси за самата администрация, така и за проверяваните лица. След задълбочено обсъждане на идентифицираните слабости бе създадена нова концепция за насрещните проверки, във връзка с което от м. юли т.г. е въведена нова процедура за тяхното извършване. Основната промяна е задължението на ревизиращите органи сами да извършват насрещните проверки в хода на съответната ревизия. Преди насрещните проверки се извършваха от други колеги от друга съответната ТД на НАП, където е регистрирано проверяваното лице.

Очакваният ефект е, от една страна, рязко намаляване на общия брой на насрещните проверки и повишаване на ефективността на контролната дейност като цяло, а от друга страна – облекчаване на задължените лица поради отпадане на необходимостта от представяне на копия на документи и справки. Надявам се, че до края

на годината ще се получат първите положителни отзиви от намаления брой на насрещните проверки.

3. Принудително събиране

- наблюдение на длъжници, идентифицирани като рискови;

Към 30.06. 2008 г. са наложени 3 015 броя забрани за напускане на страната. Към 31.12.2007 г. са изпратени уведомления до органи, издаващи лицензии за 871 броя некоректни длъжници с цел отнемането им.

- публикуване в Интернет на списък с длъжници;

НАП публикува всички длъжници в Интернет с цел предпазване на лицата в стопанския оборот от некоректни такива. Наблюдава се **тенденция на намаляване** на допълнително включените длъжници.

За периода 2000-2007 г. са публикувани общо 9 371 бр. длъжници. През 2006 г. новите публикувани длъжници спрямо 2005 г. са близо две хиляди. За сравнение, до средата на 2008 г. спрямо 2007 г. новите длъжници в списъка са едва 408.

- ускоряване на процеса по обявяване в несъстоятелност и уведомяване на прокуратурата за необявена неплатежоспособност;

Към 30.06.2008 г. са издадени искания за откриване на производство по несъстоятелност за 363 бр. длъжници със задължения в размер на 571 млн. лв., като 12 от тях са с открито производство по несъстоятелност. Изготвените уведомления до прокуратурата, свързани с необявена неплатежоспособност, към 30.06.2008 г. са 181 бр. в размер на 160 млн. лева.

- алтернативни техники на уведомяване за просрочени задължения;

С цел подобряване на фискалната дисциплина се изпращат напомнителни писма или се напомня по телефон или e-mail. Със стартиране на работата на Информационния център на НАП се работи и по изграждане на система за уведомяване на длъжниците чрез sms съобщение.

В резултат на предприети мерки налице е тенденция за повишаване на събираемостта на просрочените задължения преди предприемане на действия по принудително изпълнение. Резултатите са следните: За 2007 г. са събрани 52% от просрочените вземания в доброволния срок (до 14 дни след изпращане на покана от НАП). Стойностите за 2006 г. и 2005 г. са съответно 43 % и 37 %.

4. Управление на риска

Управлението на риска, превенцията и противодействието на корупцията и данъчно-осигурителните измами са един от основните приоритети на НАП.

- внедряване на система за управление на риска;

През последните две години НАП, в тясно сътрудничество с останалите европейски данъчни администрации, разработи проект за Система за управление на риска, с цел своевременно откриване и идентифициране на рисковете от измами и неспазване на законодателството, в т.ч. за осигуряване на единен подход при управлението и превенцията на рисковете, независимо от процеса, в който се проявяват – регистрация, подаване на декларации, данъчно-осигурителен контрол, погасяване на задълженията. Процесите по управление на риска са разписани на детайлно ниво, в съответствие с водещата европейска практика. Създадена е и специализирана структура за управление на риска и разследване на особени случаи, разположена на централно ниво. Разработен е програмен продукт, подпомагащ цялостно процеса.

Резултати:

- създаден информационен масив от рискови данъкоплатци и осигурители;
- за 2006 г. са изготвени 1 089 доклада за идентифицирани опити за измами с предполагаем размер на щетите над 350 млн. лева. От приключилите 598 бр. ревизии, определените задължения са в размер на 238 млн. лв., или средно на един акт по 400 хил. лева.
- за 2007 г. са изготвени общо 844 бр. доклади за идентифицирана данъчна и/или осигурителна измама. Предполагаемият размер на щетите е 181 млн. лв., като 1 535 е общият брой на задължените лица, спрямо които са предприети съответните действия.

Средният размер на съотношението между предполагаемия размер на щетите и установения размер на задълженията /размера на главницата/, е 120 % за 2007 г. и 65% за 2006 г., т.е. налице е увеличение на този показател приблизително 2 пъти за една календарна година. Относителният дял на потвърдения размер на задълженията след обжалване е висок (над 50 %), което подкрепя извода, че ревизиите, инициирани от служителите за борба с данъчните измами в преобладаващата си част се потвърждават при обжалване, т.е. потвърждават се идентифицирани измами.

5. Обжалване и методология

- периодични анализи на практиката, единно прилагане;

Една от приоритетните задачи на НАП е да се извършва периодичен анализ на административната и съдебната практика, като с него се запознават всички служители. Резултатите са следните:

- издаване на указания при установена нееднаква практика, с които се отстраняват допусканията нарушения – (напр. вследствие анализа за 2007 г. бяха издадени 3 указания);
- практически обучения, във връзка с констатираните слабости;
- популяризиране на добрата данъчна и осигурителна практика.

- публичност на всички указания и писма;

Изградена е подходяща система на публичност на всички указания и писма, която подобрява качеството на обслужването и осигурява прозрачност. Постигнат е значителен напредък по отношение на достъпа до тази информация. Данни:

- Посещенията на вътрешните потребители са 5 591 за 2007 г. и 51 756 за 2008 г.
- Посещенията на външните потребители до уеб страницата за 2007 г. и 2008 г. са 174 743 броя.

- публични наръчници по прилагане на законодателството;

Друг важен акцент от дейността на НАП е въвеждане нови модели на разясняване на законодателството. Разработен е Наръчник по ЗДДС. Данните са както следва: 4 104 посещения от вътрешни потребители и 25 962 посещения от външни потребители.

До края на 2008 г. предстои издаването на наръчници по ЗДДФЛ и ЗКПО.

- автоматично разпределяне на случаите на обжалване в големите дирекции „ОУИ“;

Тази система е въведена от м. май 2007 г. в дирекция „Обжалване и управление на изпълнението“ (ОУИ) – гр. София, където е най големият обем на работата и значително по-големият брой от служители в сравнение с другите четири дирекции ОУИ. Предстои въвеждането на система и в тях. Основна цел на системата е премахване на субективността при разпределянето на случаите.

- единен електронен регистър на всички жалбени преписки;

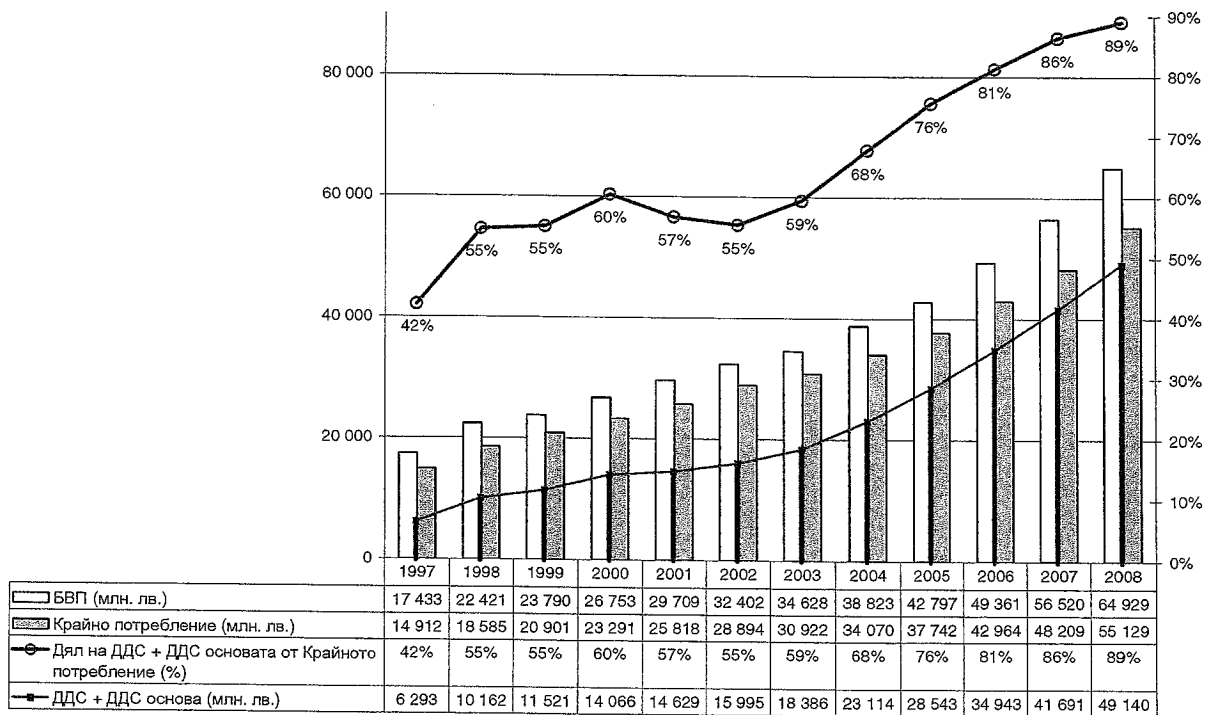
Единният електронен регистър на жалбите е въведен в 5-те дирекции ОУИ от ноември 2007 г. и ще позволява своевременен и съпоставим анализ на качеството на ревизионната дейност и дейността по обжалването.

В резултат на предприетите действия за подобряване дейността по единното прилагане и подобряване на системата за обжалване е налице тенденция към постоянно намаляване на дела на отменените актове при съдебно обжалване. От 25 % (през 2006 г.) този дял е намалял до 19 % (по данни към 30.06.2008 г.).

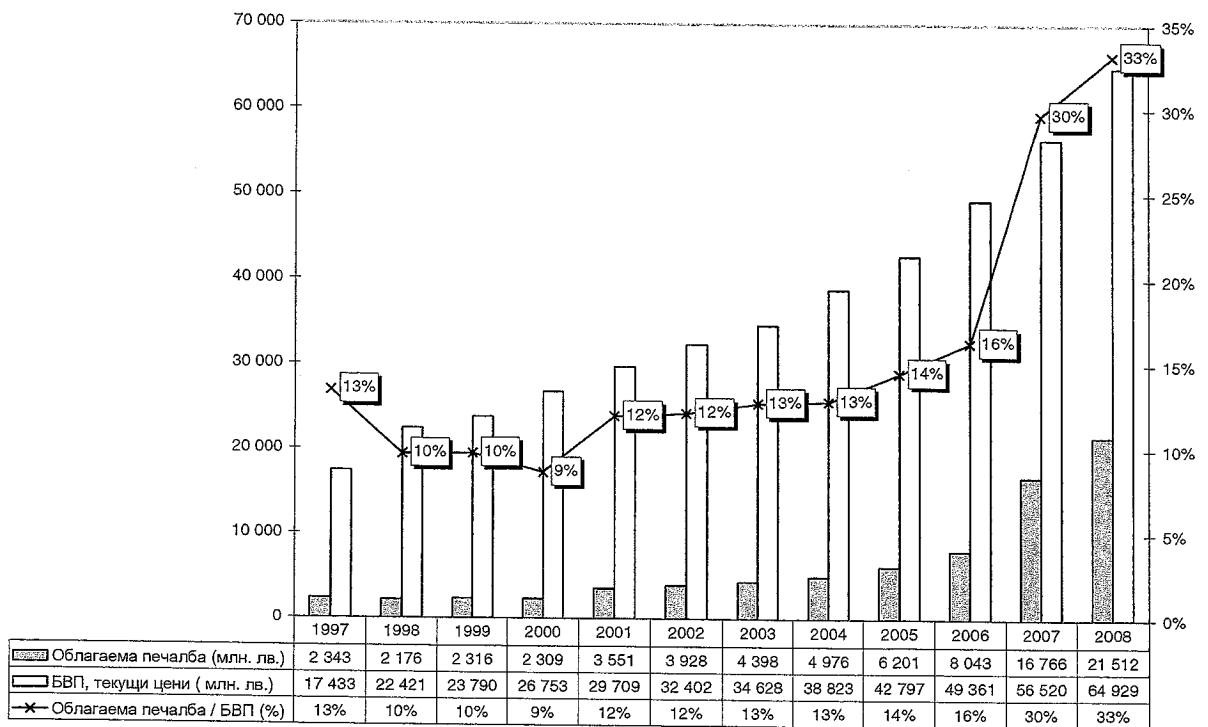
II. Оценка на тенденциите в дела на сивата икономика на база икономически показатели

Най-ярко напредъкът в борбата със сивата икономика може да се илюстрира въз основа на макро икономическите показатели, които ясно показват постоянното нарастване на облагаемата основа за ДДС спрямо БВП, както и нарастването на приходите от корпоративен данък при постоянно намаляваща данъчна ставка през последните години.

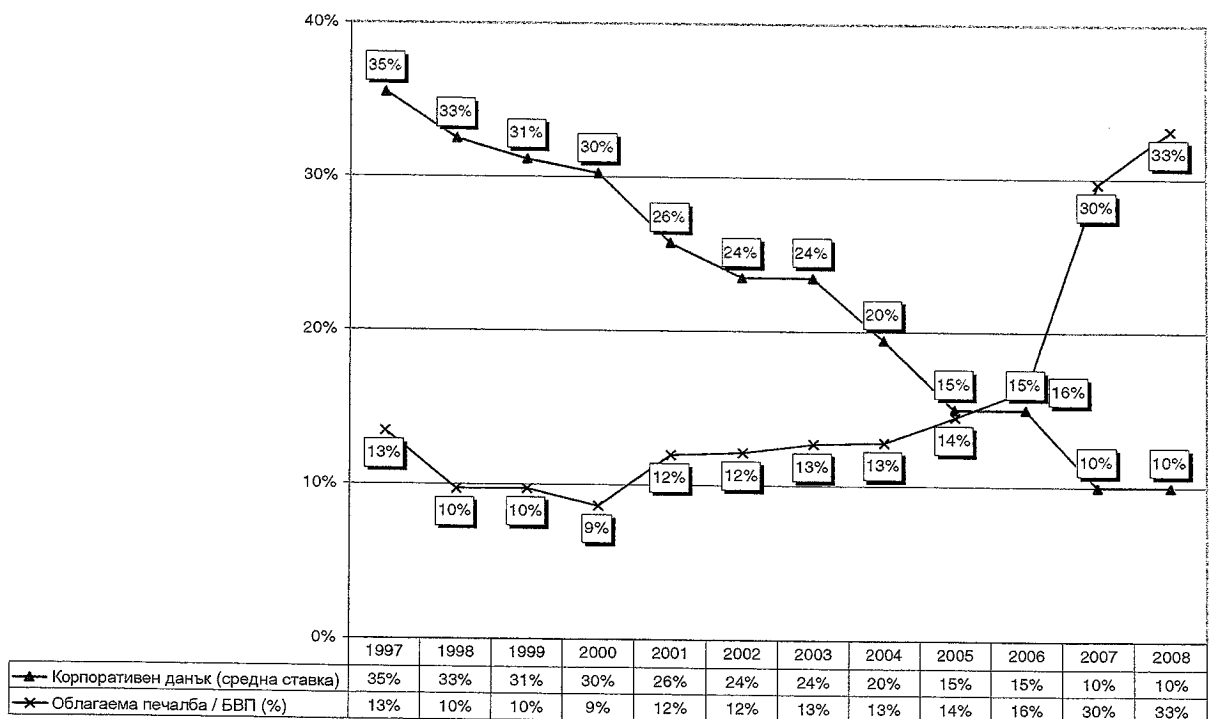
Графика 3

Графика 4

Графика 5

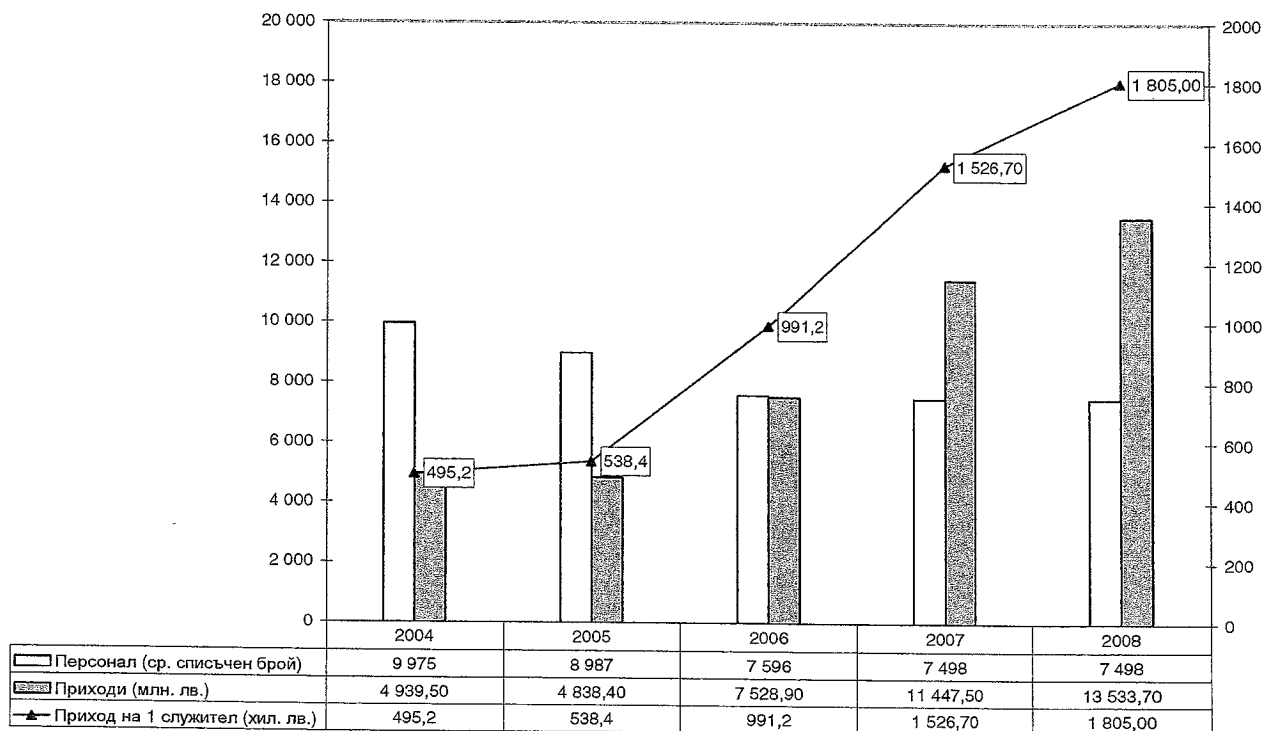
От представените данни могат да бъдат направени следните изводи:

- Много трудно можем да дадем оценка какъв е бил и какъв е в момента дялът на сивата икономика, но можем да представим неопровержими доказателства за неговото намаляване.
- В графика 3 облагаемата основа за ДДС заедно със самия данък като дял от крайното потребление достига от 42% през 1997 г. до 89% през 2008 година. При запазване на сравнително постоянен дял на необлагаемите с ДДС стоки и

услуги в икономиката през годините може да се твърди, че показаната тенденция е сигурно доказателство за намаляване на сивия сектор.

- Една причина за изсветляването е устойчивата от няколко години политика в посока значително намаляване на данъчната тежест (графика 5). Сравняването през годините на приходите от даден данък с неговата ставка често е подвеждащо поради много макроикономически фактори, които оказват влияние върху приходите. Ето защо на графики 4 и 5 са представени не приходите от корпоративен данък, а облагаемата печалба като отношение към БВП, за да бъдат игнорирани ефекта от разликите в ставката през годините и ефекта от икономическия ръст в страната. Спадът на ставката от над 30% до 15% през периода от 1997 г. до 2005 г. води до много слаб ръст на отношението облагаема печалба към БВП. Сериозният ръст започва едва след 2006 година.
- Друга причина е правилната стратегия на НАП за стимулиране на доброволното изпълнение и подобряване на качеството и ефективността на своята дейност, доказателство за което е представено в следващата графика 6 с данни за ръста на показателя „Приход на един служител“:

Графика 6

III. Координация и взаимодействие с други институции, вкл. обмен на информация и взаимодействие със страните-членки на ЕС;

- споразумения за обмен на информация и извършване на съвместни действия с държавни ведомства;

През последните две години НАП подписа и работи по редица споразумения за взаимодействие с държавни органи като Прокуратура, Сметна палата, Агенцията за държавна финансова инспекция, ДАНС, Агенция „Митници” и други – общо 20 инструкции и 67 договори и споразумения.

През 2007 г. бяха изградени Национален съвет и 28 регионални координационни центрове за борба срещу данъчните и осигурителни измами с представители на органите

на прокуратурата и НАП с основна задача чрез съвместни усилия да се противодейства на данъчните и осигурителните престъпления по конкретни случаи. Дейността на координационните центрове способства за повишаване на ефективността на работата на НАП - посредством използване на доказателства, събрани от прокуратурата по реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), които имат значение за установяване на задължения за данъци или задължителни осигурителни вноски, и на прокуратурата – чрез събиране на годни доказателства от страна на органите по приходите при извършване на проверки и ревизии, които са необходими за образуване на наказателно производство от страна на прокуратурата. Координационните центрове организираха също и обучение на органите на НАП по прилагане на НПК, а на органите на прокуратурата – по процесуалното и материалното данъчно законодателство.

За последните 2 години са извършени 731 ревизии, за които външни институции (МВР, прокуратура и следствие) са представили данни за извършени нарушения, при които са установени укрити данъци и осигуровки в размер на близо 72 млн. лева.

От началото на 2007 г. до момента НАП е подала до Прокуратурата около 1 700 уведомления за извършени данъчни престъпления.

За периода от началото на 2006 г. до края на 2007 г. от НАП са изпратени 64 бр. уведомления до Агенцията за финансово разузнаване във връзка с прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари.

За противодействие на закононарушения, свързани с укриване на приходи и ДДС при осъществяване на продажби на горива, в началото на м. април 2008 г. бяха извършени съвместни действия от органи на НАП, Агенция „Митници” и НС „Полиция” срещу задължени лица, нерегистрирани търговци по смисъла на Закона за акцизите и данъчните складове, осъществяващи вътреобщностни придобивания на нефтопродукти от Гърция.

През 2008 г. се изпълнява оперативен план за съвместни контролни действия с Националната служба по зърното и фуражите спрямо производители, търговци и съхранители на зърно, които допринасят за предотвратяване на незаконосъобразното приспадане на данъчен кредит във връзка с деклариране на нереални доставки на зърно.

Съвместно с органите на НАП, Агенция „Митници”, МВР и прокуратурата бяха извършени също така проверки на тържища и други обекти за продажба на цигари с цел противодействие на укриването на данъци и акциз от търговците в този бранш.

През м. септември тази година бяха създадени регионални координационни центрове за взаимодействие между НАП и Агенция „Митници” с цел повишаване на ефекта от съвместните действия на двете агенции в противодействието срещу извършването на данъчни, митнически, акцизни и валутни нарушения. Набелязани са съвместни контролни действия на органите на двете агенции за повишаване на приходите от ДДС и акциз, включващи съвместни ревизии и проверки с Агенция „Митници” на фирми, регистрирани по Закона за акцизите и акцизните складове, от рискови за двете институции браншове. В тази дейност двете агенции също получават консултации от „Краун Ейджънтс”. С цел повишаване на приходите от ДДС и акциз се извършват регулярни съвместни проверки за наличностите на материалните запаси на лица, осъществяващи внос или вътреобщностни придобивания на бързооборотни стоки. В изпълнение на сключената с Агенция „Митници” инструкция за взаимодействие е създаден автоматичен обмен на информация между двете агенции. В момента се организират съвместни обучения на служителите от Агенция „Митници” и НАП съответно по ЗДДС и ЗАДС с цел повишаване на квалификацията на служителите на агенциите и на ефективността на контролната им дейност.

- международно сътрудничество и обмен на информация;

Възможността за обмен на информация по отношение на осъществени сделки на български лица с чуждестранни контрагенти от страни-членки на ЕС съществено допринася за противодействието на опитите за укриване на данъци. Във връзка с

извършване на проверки и ревизии на такива лица са изпратени 825 молби за информация до други държави членки.

За 2007 г. са селектирани 16 751 бр. фирми, за които са установени несъответствия в данните, постъпили чрез системата VIES (за автоматичен и спонтанен обмен на ДДС информация между страните членки на ЕС) и данните, посочени в справките-декларации по ЗДДС. Размерът на данъчната основа на сделките, по които са установени несъответствия, е 1 631 млн. лева. Към 30.06.2008 г. са извършени общо 15 549 бр. проверки по документи и в база данни, 10 902 бр. проверки за установяване на факти и обстоятелства и са възложени 1 206 бр. ревизии. От тях са приключени 528 бр. и установени допълнително приходи в размер на 11 996 хил. лева. Съставени са 100 бр. актове за установяване на административни нарушения.

От началото на 2008 г. се разшири обхватът на използваните форми на административно сътрудничество чрез разширен автоматичен обмен на информация между държавите членки на ЕС относно: (1) продажба на нови превозни средства от регистрирани по ДДС към нерегистрирани по ЗДДС лица; (2) възстановен ДДС на български търговци в друга държава членка, (3) deregистрирани лица по ДДС в друга държава членка, (4) „липсващи търговци” и „потенциални липсващи търговци”, (5) български търговци, регистрирани за целите на ДДС в други държави членки на ЕС. НАП продължава да търси нови възможности за обмен на информация. На двустранна основа е разширен обхватът на обменяната информация с някои от държавите членки - Гърция, Румъния и Литва.

Извършването на многостранни ревизии е механизъм за ефективно противодействие на данъчните измами и отклоненията от облагане в рамките на ЕС. По инициатива на НАП вече е организирана първата многостранна ревизия, която се извършва съвместно с органи от данъчните администрации на други страни-членки.

Тези и други действия на НАП по линията на междуобщностния обмен на информация станаха част от текущата контролна дейност на НАП. По този начин НАП успешно се включи в Европейската система за контрол на измамите и избягването на плащане на ДДС.

- подобряване на взаимодействието и информационния обмен

Ние в НАП сме убедени, че добрата координация между институциите е най-силното оръжие в борбата срещу сивата икономика. Пример за това са проведените наскоро успешни съвместни действия между органите на НАП и ДАНС и Прокуратурата, при които в рамките само на един ден, при отлично създадена организация, бяха събрани доказателства както за целите на административното, така и за целите на наказателното производство и бяха наложени необходимите обезпечителни мерки.

От ноември 2007 г. е създаден и редовно заседава Консултативен съвет към НАП с участието на браншови, счетоводни и одиторски организации, синдикати, представители на съдебната власт, НОИ, на министерства и др. На заседанията на съвета се обсъждат само актуални въпроси, свързани с подобряване дейността на НАП. Членовете на съвета могат да сигнализират и за отклоняващи се практики или корупция.

Други подобрения в съвместните дейности и обмена на информация, в които виждаме голям потенциал, са следните:

- участие на експерти от НАП, МВР, ДАНС и Прокуратурата в съвместни групи по разследване на престъпления против финансовата, данъчната и осигурителните системи;
- създаване на звено за извършване проверки съвместно с Агенция „Митници” и МВР с цел превантивен контрол в големите тържища, търговски обекти (включително за производство и търговия с горива) и по пътната мрежа за установяване наличието и движението на стоки с неизяснен произход, както и за откриване на ДДС-измами;

- предприемане на действия за сключване на споразумения за разширен обмен на информация с други държави (включително страни нечленки на ЕС) и по-категорично ползване на възможностите за противодействие на данъчните измами;
- получаване на обратна информация по отношение на резултатите от обмена на информация и съвместните действия с другите институции (Прокуратура, МВР, АФР/ДАНС);
- елиминиране на проблемите в двете посоки с тайната на информацията (например МВР, ДАНС, НСИ и други институции) с цел по-ефективно взаимодействие и спестяване на обществен ресурс;
- разширяване на кръга от органи, които могат да следят и санкционират за неиздаване на касови бележки, като освен Комисията за защита на потребителите биха могли да се включат МВР, общинските администрации и др.;
- търсене на възможност за служебен обмен на информация с цел преодоляване на проблема с фалшифициране на удостоверения за наличие или липса на задължения и достъп на органи на НАП до кредитните досиета на задължени лица при наличието на определени обстоятелства;
- осъществяване на взаимно обучение на органите на НАП и на другите институции, призвани в борбата със сивата икономика (НАП да получи знание за необходимите доказателства в наказателния процес);
- разширяване на взаимодействието с браншови организации с цел обединяване на усилията ни срещу сивата икономика (пример – предстои споразумение с Камарата на строителите в България).

Заклучение

Видно от всичко посочено по-горе, НАП предприема множество мерки за борба със сивата икономика и неплащането на задължения към бюджета. Тези мерки обхващат цялата дейност на агенцията и всички нейни структури, като значителна част от тях имат за цел и намаляването на корупцията в системата. В този смисъл не може да става въпрос за някакво временно или изолирано усилие от страна на администрацията, а точно обратното, налице е системна мрежа от мерки, съчетана с последователна воля за прилагането им. Налице е също така планиране на бъдещи действия с оглед подобряване на постигнатите вече резултати.

В заключение бих искала да посоча, че борбата със сивата икономика е борба на цялото общество и всички институции, а не само на НАП. Нито една държавна институция не е могла, не може и няма да може да се справи, ако не е налице обща държавническа воля и не се положат всички усилия от страна на всички заинтересовани.

Необходими са усилията на цялото общество, на неправителствения сектор, медиите и на всеки отделен гражданин.

С уважение:

Изпълнителен директор на НАП
/М. Мургина/